

Rozhodovací praxe Evropské komise a soudních orgánů EU

JUDr. Michael Kincl

Nejvyšší soud

Brno, 14. 6. 2023

Rozhodnutí Evropské komise SA.34815 – Nizozemí – Jachthaven Scharendijke

Naplnění znaku ovlivnění obchodu mezi členskými státy EU

Popis situace

- EK obdržela dne 9. 5. 2012 stížnost asociace podniků provozujících vodní sporty (v tomto případě zastupovala 4 členy – 3 přístavy a 1 prodejce lodí) týkající se údajné veřejné podpory, kterou měla poskytnout obec Schouwen-Duiveland Nadaci Asociace vodních sportů Scharendijke (WVS) a/nebo Nadaci přístavů Scharendijke (SJS).
- Stížnost byla 12. 9. 2012 postoupena nizozemským orgánům, které odpověděly 23. 11. 2012 a 7. 12. 2012.
- Stěžovatelka několikrát doplnila informace k věci, ty byly rovněž postoupeny nizozemským orgánům.
- Meritorní rozhodnutí přijato dne 4. 5. 2018.

Rozhodnutí Evropské komise SA.34815 – Nizozemí – Jachthaven Scharendijke

Podstata věci

- Přístav Jachthaven Scharendijke (JS) se skládá ze 700 kotvišť a je součástí přístavu „Haven Kloosternol“. Příslušný regionální vodní úřad je vlastníkem pozemků, které pronajímá obci. Obec pozemky dále podnajímá.
- Od 70. let JS byla provozována WVS na neziskové bázi ve spolupráci s obcí. WVS je amatérský sportovní klub, který zastupuje členy, jejichž lodě kotví v přístavu.
- WVS platil roční nájemné odpovídající provozním nákladům přístavu.
- Podaná stížnost se týkala prodeje přístavu SJS, který měl proběhnout pod tržní cenou. Výše údajné veřejné podpory měla činit 5 mil. EUR.

Rozhodnutí Evropské komise SA.34815 – Nizozemí – Jachthaven Scharendijke

Posouzení EK s ohledem na znak ovlivnění obchodu mezi členskými státy EU

- EK úvodem poukázala na některá svá předešlá rozhodnutí týkající se rekreačních přístavů, v nichž konstatovala, že daná opatření nemají dopad na obchod mezi členskými státy EU (např. SA.39403, C10/2003).
- Zároveň s odkazem na soudní judikaturu EK uvedla následující skutečnosti:
 1. Podpora může mít dopad mezi členskými státy EU i v případě, kdy příjemce není součástí obchodní výměny. Je tomu tak z důvodu, že podpora může ztížit podnikům z ostatních členských států přístup na trh, na němž příjemce působí (rozsudek SD C-518/13 *Eventech*, rozsudek SD C-280/00 *Atlmark Trans*).

Rozhodnutí Evropské komise SA.34815 – Nizozemí – Jachthaven Scharendijke

2. Pro závěr o ovlivnění obchodu není třeba vymezit relevantní trh či detailně zkoumat dopad opatření na tržní pozici příjemce či jeho konkurentů (rozsudek SD 730/79 *Philip Morris*, rozsudek Tribunálu T-211/05 *Itálie v Komise*).
3. Dopad na obchod však nesmí být pouze hypotetický či předpokládáný. Musí být stanoveno, proč má opatření dopad na hospodářskou soutěž a obchod mezi státy EU, a to na základě předvídatelných účinků opatření (podpory).
4. Zdá se proto vhodné zejména ověřit, zda příjemce dodává zboží nebo služby do omezené oblasti v rámci členského státu a je nepravděpodobné, že by přilákal zákazníky z jiných členských států, a zda lze předpokládat, že opatření bude mít více než marginální vliv na podmínky přeshraničních investic nebo usazování.

Rozhodnutí Evropské komise SA.34815 – Nizozemí – Jachthaven Scharendijke

Závěry EK

- EK vyšla ze závěrů studie PWC z roku 2005, podle níž vlastníci lodí zpravidla vyhledávají služeb rekreačních přístavů v blízkosti jejich domovů či v blízkosti populárních sportovních oblastí.
- EK podotkla, že sportovní přístavy tvoří velmi malou část trhu vodních sportů. V daném regionu se nachází 48 přístavů s 11 259 kotvišti. Podle sdělení nizozemských úřadů bylo v Nizozemí v roce 2015 asi 168 000 kotvišť, ve srovnání s 1 750 000 kotvišti v rámci celé EU.
- Při zohlednění uvedených údajů EK konstatovala, že 700 kotvišť v Jachthaven Scharendijke je malý počet, tvořící 6 % regionálního počtu, 0.4 % nizozemského a 0.04 % evropského trhu.

Rozhodnutí Evropské komise SA.34815 – Nizozemí – Jachthaven Scharendijke

- Podle informací z telefonických průzkumů, které EK poskytl stěžovatel, však přístav využívalo 37 % zákazníků (vlastníků lodí či vodáků, kteří si pronajímali lodě) z jiných členských států EU.
- Na základě této skutečnosti EK konstatovala, že služby přístavu oslovují vodáky ze zahraničí (jiných států EU).

Závěr EK: Ovlivnění obchodu tak nelze vyloučit.

Rozsudek SD ve spojených věcech C-164/21 a C-318/21

- Došlo k předložení 2 žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 267 SFEU.
- Výklad se týká čl. 2 bodu 83 GBER (nařízení č. 651/2014), který definuje pojem „organizace pro výzkum a šíření znalostí“.

Podstata sporu

- Žalobkyně (Baltijas Starptautiska Akadēmija SIA (BSA)) a Stockholm School of Economics in Riga SIA (SSE)) byly soukromoprávními vysokoškolskými institucemi, které žádaly o veřejné financování výzkumných projektů na základě výzvy Lotyšské vědecké rady (LVR) v letech 2019 a 2020.
- LVR je správní orgán pod dohledem ministra školství realizující politiku rozvoje vědy a technologií apod.

Rozsudek SD ve spojených věcech C-164/21 a C-318/21

- Vyhláška Rady ministrů č. 725 ze dne 12. 12. 2017 stanovila postupy hodnocení projektů základního a aplikovaného výzkumu a pravidla pro správu jejich financování. Stanovila mimo jiné, že žadatelem o financování mohla být **vědecká instituce zapsaná v rejstříku vědeckých institucí** bez ohledu na právní postavení (veřejnoprávní nebo soukromoprávní) nebo způsob financování vykonávající v souladu s právními předpisy upravujícími její činnost (stanovy, vnitřní řád, zakládající listina) vykonávající **primární činnosti nehuspodářské povahy a odpovídající definici organizace pro výzkum obsažené v čl. 2 bod 83 GBER**.
- BSA byla společností s ručením omezeným se sídlem v Lotyšsku, jejíž činnost spočívala v poskytování služeb VŠ vzdělávání akademické i neakademické povahy. Šlo o VŠ uznanou státem, zapsanou v rejstříku vědeckých institucí.

Rozsudek SD ve spojených věcech C-164/21 a C-318/21

- V roce 2020 BSA předložila návrh projektu do všeobecné výzvy LVR týkající se projektů základního a aplikovaného výzkumu, přičemž projekt byl odmítnut se zdůvodněním, že BSA nelze považovat za vědeckou instituci ve smyslu vyhlášky č. 725, neboť nesplňuje definici pojmu „organizace pro výzkum a šíření znalostí“ podle čl. 2 bod 83 GBER.
- LVR uvedla, že předložené dokumenty neobsahují žádnou informaci, že primární činností BSA je provádění nezávislého výzkumu. V této souvislosti podotkla, že v roce 2019 představovalo 84 % obrátu BSA školné, jež s ohledem na povahu její činnosti (s.r.o., jejímž hlavním cílem je dosahování zisku) odpovídá hospodářské činnosti.
- Dále LVR zmínila, že dokumenty BSA neobsahují informace, zda podniky, které mohou uplatňovat vliv, nemohou mít přednostní

Rozsudek SD ve spojených věcech C-164/21 a C-318/21

přístup k výzkumným kapacitám BSA a k jejím výsledkům výzkumu.

- BSA napadla rozhodnutí LVR správní žalobou, přičemž okresní správní soud (Administrativa rajona tiesa) předložil SD žádost o rozhodnutí o předběžné otázce.
- SSE byla s.r.o. se sídlem v Lotyšsku, která se věnovala zejména rozvoji vědy a jedním z jejích úkolů bylo provádění základního a aplikovaného výzkumu v oblasti ekonomických věd. Poskytovala rovněž VŠ vzdělávání v akademické oblasti i v oblasti odborné přípravy. Byla zapsána v rejstříku vědeckých institucí.
- Projekt SSE (předložený v roce 2019) byl ze strany LVR odmítnut jako nezpůsobilý s odůvodněním, že SSE nelze považovat za vědeckou instituci, neboť nesplňuje definici pojmu „organizace pro výzkum a šíření znalostí“ uvedenou v čl. 2 bod 83 GBER.

Rozsudek SD ve spojených věcech C-164/21 a C-318/21

- Rozhodnutí LVR vycházelo ze skutečnosti, že 66 % obrátu za rok 2018 bylo z hospodářských činností. Z toho bylo dovozeno, že SSE má primární činnost obchodní povahy a nelze tak mít za to, že jejím hlavním cílem je nezávisle provádět základní výzkum, průmyslový výzkum nebo experimentální vývoj nebo veřejně šířit výsledky těchto činností formou výuky, publikací nebo transferu znalostí. LVR měla rovněž za to, že dokumenty předložené SSE neobsahují informace potvrzující, že by všechny její příjmy z primární činnosti byly znovu investovány do této činnosti.
- Rozhodnutí LVR napadla SSE žalobou, kterou okresní správní soud zamítl. Proti tomuto rozsudku podala SSE odvolání a krajský správní soud (Administrativa apgabaltiesa) předložil SD žádost o rozhodnutí o předběžné otázce.

Rozsudek SD ve spojených věcech C-164/21 a C-318/21

Čl. 2 bod 83 GBER:

Organizací pro výzkum a šíření znalostí se rozumí subjekt (např. univerzita nebo výzkumný ústav, agentura pro transfer technologií, zprostředkovatel v oblasti inovací, fyzický nebo virtuální spolupracující subjekt zaměřený na výzkum) bez ohledu na jeho právní postavení (zřízený podle veřejného nebo soukromého práva) nebo způsob financování, jehož **hlavním cílem** je provádět **nezávisle** základní výzkum, průmyslový výzkum nebo experimentální vývoj **nebo veřejně šířit výsledky těchto činností** formou výuky, publikací nebo transferu znalostí. Vykonává-li tento subjekt **rovněž hospodářské činnosti**, je třeba o financování, nákladech a příjmech souvisejících s těmito činnostmi vést oddělené účetnictví. Podniky, jež mohou uplatňovat rozhodující vliv na takovýto subjekt, například jako podílníci nebo členové, nesmějí mít přednostní přístup k výsledkům, jichž dosáhl.

Rozsudek SD ve spojených věcech C-164/21 a C-318/21

Otázky řešené SD

- Vzhledem ke spojení případů SD spojil i položené otázky.

Otázka č. 1

Musí být čl. 2 bod 83 GBER vykládán tak, že subjekt zřízený podle soukromého práva, který vykonává více činností, včetně výzkumu, ale většina jeho příjmů pochází z takových hospodářských činností, jako je poskytování vzdělávacích služeb za úplatu, lze považovat za „organizaci pro výzkum a šíření znalostí“?

- Podle SD z doslovného výkladu čl. 2 bod 83 GBER vyplývá, že ústředním kritériem pro kvalifikaci určitého subjektu jako organizace pro výzkum a šíření znalostí je jeho hlavní cíl, který musí spočívat buď v nezávislém provádění základního výzkumu, průmyslového výzkumu nebo exper. vývoje

Rozsudek SD ve spojených věcech C-164/21 a C-318/21

- nebo ve veřejném šíření výsledků těchto činností formou výuky, publikací nebo transferu znalostí.
- Pojem „hlavní cíl“ není v GBER definován. Podle SD je tak třeba tento pojem definovat v souladu s jeho obvyklým smyslem v běžném jazyce. Cíl znamená účel, kterého chce daný subjekt dosáhnout a přídavné jméno „hlavní“ zdůrazňuje větší význam dotčeného cíle, a tedy jeho přednost před případnými dalšími cíli, které subjekt sleduje.
- Pojem „hlavní cíl“ použitý v čl. 2 odst. 83 GBER naznačuje, že organizace pro výzkum a šíření znalostí může sledovat více cílů a vykonávat různé druhy činností za předpokladu, že nezávisle prováděný výzkum nebo veřejné šíření výsledků této činnosti představuje v rámci těchto cílů hlavní cíl, který převažuje nad případnými dalšími cíli, které daný subjekt sleduje.
- Uvedený výklad tak nebrání tomu, aby pod pojem „organizace pro

Rozsudek SD ve spojených věcech C-164/21 a C-318/21

- výzkum a šíření znalostí“ byl zařazen subjekt vykonávající i jiné činnosti, které mohou být i hospodářské povahy, jako je například vzdělávání za úplatu, pokud jsou tyto činnosti druhotné povahy a nepřevažují nad primárními činnostmi spočívajícími v nezávislém výzkumu či šíření výsledků tohoto výzkumu, které jsou zpravidla povahy nehospodářské.
- SD dále uvedl, že ačkoliv z čl. 2 bod 83 GBER vyplývá, že organizace pro výzkum a šíření znalostí nemusí provádět výzkum a šíření výsledků zároveň, ze spojení „výsledky těchto činností“ vyplývá, že činnosti organizace v oblasti šíření znalostí se nemohou týkat výsledků jakéhokoliv druhu výzkumu, ale musí se alespoň zčásti týkat výsledků, který provádí daný subjekt, což například instituce, které se věnují výhradně výuce a odborné přípravě, přičemž v obecné rovině pouze informují o současném stavu vědy, nesplňují a za organizace pro výzkum a šíření znalostí je tudíž považovat nelze.
- Pokud jde o stanovení „hlavního cíle“ daného subjektu, je třeba podle SD zohlednit všechna relevantní kritéria jako právní rámec, stanovy apod.

Rozsudek SD ve spojených věcech C-164/21 a C-318/21

- Čl. 2 bod 83 GBER nestanoví pro určení hlavního cíle daného subjektu a jeho kvalifikaci jako organizace pro výzkum a šíření znalostí žádné požadavky týkající se struktury a původu financování jeho činností.
- Požadavek odděleného účetnictví potvrzuje, že daná organizace může vykonávat i činnosti hospodářské povahy, ze které jí plynou příjmy. Kritérium struktury obratu daného subjektu tak nelze použít jako jediné rozhodující kritérium pro posouzení hlavního cíle předmětného subjektu.

Otázka č. 2

Aby mohl být určitý subjekt považován za organizaci pro výzkum a šíření znalostí, je nezbytné, aby znovu investoval příjmy ze své primární činnosti do téže činnosti?

- SD konstatoval, že kromě vedení odděleného účtování uvedený požadavek

Rozsudek SD ve spojených věcech C-164/21 a C-318/21

- v čl. 2 bod 83 GBER stanoven není. Není tak nezbytné, aby daný subjekt znovu investoval příjmy z primární činnosti znovu do takové činnosti.

Otázka č. 3

Je rozhodujícím kritériem pro kvalifikaci určitého subjektu jako organizace pro výzkum a šíření znalostí právní postavení členů a podílníků tohoto subjektu, jakož i případná výdělečná povaha činností, které vykonávají a cílů, které sledují?

- Podle čl. 2 odst. 83 GBER je pro určení subjektu jako organizace pro výzkum a šíření znalostí jeho právní postavení irelevantní.
- Tomu, že právní postavení podílníků či společníků nemůže být pro kvalifikaci subjektu jako organizace pro výzkum a šíření znalostí rozhodující, nasvědčuje i pravidlo, že podniky, jež mohou na daný subjekt

Rozsudek SD ve spojených věcech C-164/21 a C-318/21

- uplatňovat rozhodující vliv, například jako podílníci členové, nesmějí mít přednostní přístup k výsledkům, jichž tato organizace dosáhla. SD dále zdůraznil, že toto pravidlo se týká pouze subjektů, které lze považovat za podniky.

Rozsudek Soudního dvora ve věci C – 702/20 a C – 17/21 DOBELES HES

- Došlo k předložení 2 žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 267 SFEU.
- Bylo celkem položeno 13 předběžných otázek, následující rozbor se týká pouze vybraných z nich.

Podstata sporu

- Společnosti DOBELES HES (DH) a GM provozují vodní elektrárny a vyrábějí elektřinu z obnovitelných zdrojů energie.
- Do 7. 6. 2005 stanovil § 40 odst. 1 lotyšského zákona o energii, že výrobci elektřiny mají za určitých podmínek právo prodat svůj přebytek výroby elektřiny schválenému podniku (distributorovi elektřiny), a to za cenu odpovídající dvojnásobku průměrné sazby za prodej elektřiny, kterou stanovoval regulační orgán (Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija).

Rozsudek Soudního dvora ve věci C – 702/20 a C – 17/21 DOBELES HES

- Zákon o trhu s elektřinou od 8. 6. 2005 změnil postup týkající se prodeje přebytků se zvýšenou sazbou, jeho § 30 odst. 1 však stanovil, že výrobci energie z OZE, kteří zahájili činnost k uvedenému datu a před ním, si zachovali podmínky dosud platné (i ceny).
- Regulační orgán si toto ustanovení vyložil tak, že jeho účinkem je zafixovat ve vztahu k těmto výrobcům průměrnou sazbu za prodej elektřiny ve výši platné ke dni 7. 6. 2005 a následně sazbu neaktualizoval. Obě společnosti tak od 8. 6. 2005 prodaly přebytky za cenu odpovídající dvojnásobku tehdy platné průměrné sazby za prodej elektřiny.
- V rozhodnutí ze dne 20. 1. 2010 lotyšský ústavní soud (Latvijas Republikas Satversmes tiesa) shledal, že pojem „cena“ použitý v § 30 odst. 1 zákona o trhu s elektřinou musí být chápán jako mechanismus určování cen, nikoli jako pevná cena a výklad regulačního orgánu považoval za nesprávný.
- Společnosti se obrátily na regulátora s požadavkem, aby jim zaplatil „náhradu škody“ za ztráty vzniklé z důvodu nestanovení cen. Požadovaly

Rozsudek Soudního dvora ve věci C – 702/20 a C – 17/21 DOBELES HES

- doplatit rozdíl mezi zaplacenou cenou a cenou, za kterou měla být elektřina prodána, pokud by cena byla regulačním úřadem správně stanovena.
- Z důvodu, že regulační orgán odmítl požadovanou částku uhradit, obrátily se společnosti na správní soud (krajský správní soud – Administrativa apgabaltiesa), který návrhům částečně vyhověl a uložil regulačnímu orgánu úhradu částek 3406,63 EUR pro DH a 662,26 pro GM. Vzhledem k tomu, že správní soud měl za to, že se jedná o veřejné podpory, podmínil vyplacení uvedených částek kladným rozhodnutím EK (soud si v průběhu řízení vyžádal stanovisko EK k dané věci).
- Rozsudky krajského správního soudu napadl regulační orgán kasačním opravným prostředkem, na jehož základě Nejvyšší soud (Augstaka tiesa)c přerušil řízení a položil SD následující vybrané předběžné otázky.

Rozsudek Soudního dvora ve věci C – 702/20 a C – 17/21 DOBELES HES

Otázka: „Představuje zásah ze státních prostředků vnitrostátní právní úprava, která zavazuje schválený distribuční podnik nakupovat elektřinu z OZE za cenu vyšší, než je tržní cena, a jež stanoví, že dodatečné náklady, které z toho vyplývají, jsou financovány z povinného poplatku hrazeného konečnými spotřebiteli?“

- SD uvedl, že opatření může být kvalifikováno jako státní zásah nebo podpora ze „státních prostředků“, pokud je poskytnuto přímo či nepřímo z těchto prostředků a zároveň je přičitatelné členskému státu (příslušné veřejné instituci).
- V daném případě bylo opatření zavedeno zákonem (právním předpisem) a je tudíž přičitatelné státu.
- Pokud jde o poskytnutí ze „státních prostředků“ SD zmínil, že částky vyplývající z příplatku uloženého státem odběratelům elektřiny se podobají dani, která zatěžuje elektřinu.

Rozsudek Soudního dvora ve věci C – 702/20 a C – 17/21 DOBELES HES

- Pokud finanční prostředky pocházejí z povinných příspěvků uložených právními předpisy daného členského státu a jsou spravované a rozdělované v souladu s těmito právními předpisy, jsou „státními prostředky“ ve smyslu čl. 107 odst. 1 SFEU.
- Z lotyšské právní úpravy vyplynulo, že dodatečné náklady vykupujícího distributora byly financovány prostřednictvím povinného poplatku hrazeného konečnými uživateli (odběrateli elektřiny) v poměru k jejich spotřebě. Lotyšské orgány navíc potvrdily, že takto vybrané prostředky nemohou být použity pro jiné účely a zůstávají tak neustále pod veřejnou kontrolou.

Rozsudek Soudního dvora ve věci C – 702/20 a C – 17/21 DOBELES HES

Otázka: „V případě, že výhoda výrobcům elektřiny z OZE zakotvená příslušnou právní úpravou nepředstavuje veřejnou podporu, může platba částek požadovaných předmětnými společnostmi z titulu náhrady škody představovat veřejnou podporu?“

- SD uvedl, že veřejné podpory mají právní povahu zásadně odlišnou od náhrady škody. Obecně platí, že náhrada škody nepředstavuje veřejnou podporu ve smyslu práva EU (např. rozsudek SD ve věci Asteris a další, 106/87 až 120/87).
- Je však třeba důkladně posoudit obsah příslušného nároku s tím, že je nerozhodné, zda jsou příslušné návrhy (žaloby) označeny jako „návrhy na odškodnění“ nebo „návrhy na náhradu škody“ podle vnitrostátního práva.
- V předmětné věci návrhy společností v podstatě směřovaly k výplatě částek podpory, o nichž měly za to, že jim náleží (doplatek rozdílu).
- Z vysvětlení poskytnutého předkládacím soudem SD dále nedovodil, že by

Rozsudek Soudního dvora ve věci C – 702/20 a C – 17/21 DOBELES HES

- uplatněné částky měly povahu náhrady škody. Dané společnosti se totiž nedomáhaly náhrady škody odlišné od škody spočívající v nevyplacení výhody v plné výši, na kterou měly podle svých názorů nárok. V podstatě tak šlo o vymáhání nedoplatku veřejné podpory.
- Náhrada škody nepředstavuje veřejnou podporu, pokud se fakticky nejedná o výplatu příslušné veřejné podpory.

Otázka: „Je vnitrostátní soud oprávněn posoudit, zda se na veřejnou podporu vztahuje pravidlo *de minimis*?“

- Podle SD není vnitrostátní soud oprávněn posuzovat slučitelnost veřejné podpory s vnitřním trhem. Je však oprávněn posuzovat naplnění znaků veřejné podpory, zejména ve vztahu k otázce, zda veřejná podpora byla poskytnuta protiprávně.
- Proto je oprávněn posoudit, zda se na danou veřejnou podporu může

Rozsudek Soudního dvora ve věci C – 702/20 a C – 17/21 DOBELES HES

- vztahovat pravidlo *de minimis*. Vnitrostátní soud však musí především zvažovat podmínky kumulace a výši vyplacených podpor v rozhodném období ve vztahu ke stanovenému stropu atd.

Otázka: „Má na výklad čl. 107 odst. 1 SFEU a existenci veřejné podpory vliv skutečnost, že náhrada škody je požadována od orgánu veřejné moci (regulační orgán), který nemusel příslušné náklady v minulosti nést, jakož i skutečnost, že je rozpočet tohoto orgánu tvořen poplatky, jež odvádí státu poskytovatelé veřejných služeb patřících do regulovaných odvětví a které jsou určeny výhradně k zajištění činnosti regulačního orgánu?“

- SD uvedl, že existence veřejné podpory nezávisí na subjektu (instituci) pověřeném jejím vyplácením podle vnitrostátního práva, ale na státním (veřejném) původu prostředků, z nichž je veřejná podpora vyplácena.
- Je tak bezvýznamné, zda osoba pověřená přiznáním dané výhody má

Rozsudek Soudního dvora ve věci C – 702/20 a C – 17/21 DOBELES HES

- postavení veřejného nebo soukromého subjektu nebo požívá statutární autonomie podle vnitrostátního práva.
- Skutečnost, že je část výhody vymáhána od jiného orgánu veřejné moci, než který je k tomu pověřen vnitrostátním právem, nemá na posouzení výhody jakožto veřejné podpory žádný vliv.

Rozhodnutí EK SA.102927 – Irsko – Program podpory rezidenčního bydlení ve městech

Popis situace

- Po absolvování prenotifikační fáze (zde došlo k výměně řady doplňujících informací), Irsko notifikovalo dne 7. 12. 2022 program podpory rezidenčního bydlení ve městech.
- Meritorní rozhodnutí EK přijala dne 6. 2. 2023.
- Irské úřady předložily EK detailní analýzu trhu s bydlením, z níž vyplynulo, že 59 tis. domácností je zařazeno na seznam čekatelů na sociální bydlení, 10 tis. osob je v kategorii bezdomovců. Další domácnosti, které nespádají do kategorie osob vhodných pro sociální bydlení čelí problémům se zajištěním bydlení ať již jako vlastnického nebo nájemního. Tento stav podle Irů neprospívá ekonomice, brání pracovní migraci atd.
- Opatření je zaměřeno na výstavbu bytových domů o nejméně 4 patrech, které budou prodávány vlastníkům, kteří budou byty využívat k bydlení (po dobu nejméně 5 let od poskytnutí dotace) ve městech Dublin, Cork, Galway, Limerick a Waterford.

Rozhodnutí EK SA.102927 – Irsko – Program podpory rezidenčního bydlení ve městech

- Opatření má rovněž za cíl aktivovat dosud nerealizovaná stavební povolení (cca 80 tis. stavební povolení v Irsku nebylo realizováno).
- Příjemci mohou být developeři aktivní v oblasti bydlení, podle odhadu irských úřadů půjde o 50 podniků, přičemž o podporu mohou žádat i developeři z jiných členských států EU.
- Rozpočet programu činí 450 mil. EUR, doba trvání je od kladného rozhodnutí EK do 31. 12. 2026.
- Veškeré dokumenty k programu budou veřejně dostupné, individuální veřejná podpora přesahující 500 tis. EUR bude publikována v příslušném systému EK.

Existence veřejné podpory

- Státní prostředky a přičitatelnost státu - opatření je financováno přímo ze státního rozpočtu, z rozpočtu Ministerstva pro bydlení a místní správu

Rozhodnutí EK SA.102927 – Irsko – Program podpory rezidenčního bydlení ve městech

- s tím, že realizaci bude provádět Agentura pro bydlení. Forma podpory je dotace.
- Selektivní výhoda podniku - program je otevřený podnikům aktivním v oblasti developmentu bydlení, které naplní podmínky programu, program se týká nabídky zboží na trhu (byty) a jde tudíž o ekonomické aktivity, výše dotace bude činit rozdíl mezi náklady na vybudování bytu a předpokládanou prodejní cenou.
- Narušení hospodářské soutěže a ovlivnění obchodu mezi členskými státy EU – podle irských orgánů je sektor developmentu liberalizován a otevřený hospodářské soutěži, program je přístupný i podnikům z jiných států EU, development je přeshraniční.

Rozhodnutí EK SA.102927 – Irsko – Program podpory rezidenčního bydlení ve městech

Závěr: Jedná se o veřejnou podporu podle čl. 107 odst. 1 SFEU.

Posouzení slučitelnosti s vnitřním trhem

- Podle EK opatření nespadá pod stávající sekundární předpisy, slučitelnost s vnitřním trhem tak byla posuzována přímo podle čl. 107 odst. 3 písm. c) SFEU, podle něhož mohou být za slučitelné s vnitřním trhem považovány veřejné podpory, které mají usnadnit rozvoj určitých hospodářských činností nebo hospodářských oblastí, pokud nemění podmínky obchodu v takové míře, jež by byla v rozporu se společným zájmem.
- Uvedené ustanovení tak stanoví následující podmínky:

1. Pozitivní podmínka: Veřejná podpora musí usnadnit rozvoj určitých hospodářských činností. Zde musí být naplněna následující kritéria.

Rozhodnutí EK SA.102927 – Irsko – Program podpory rezidenčního bydlení ve městech

a. Vymezení (identifikace) podporované činnosti – týká se developmentu bytů ve stanovených městech, byla identifikována mezera, jež bude vyrovnána formou dotace.

b. Motivační účinek – z opatření jsou vyloučeny stavby zahájené před účinností smlouvy mezi developerem a Agenturou pro bydlení.

c. Soulad s ostatními ustanoveními práva EU – program neobsahuje podmínku, aby žadatelé o dotaci měli sídlo v Irsku či museli užívat irské zboží či služby, program se vztahuje na všechny žadatele, kteří staví byty v Irsku.

2. Negativní podmínka: Veřejná podpora nesmí měnit podmínky obchodu v takové míře, jež by byla v rozporu se společným zájmem

a. Dotčené trhy – trhy výstavby a prodeje bytů ve specifikovaných městech

Rozhodnutí EK SA.102927 – Irsko – Program podpory rezidenčního bydlení ve městech

b. Pozitivní účinek opatření – opatření napomůže posílení sociální koheze a regionálního rozvoje, zvýší nabídku bytů apod.

c. Vhodnost opatření – jde o součást hlubší strategie, která má vyřešit problém na trhu s bydlením v Irsku, je součástí dalších rozvojových plánů atd.

d. Nezbytnost – opatření řeší tržní selhání v oblasti bydlení identifikované irskými orgány, bez podpory by nedocházelo k prodeji bytů osobám ve vyjmenovaných městech, opatření řeší nedostatečnou nabídku na daném trhu atd.

e. Proporcionalita - opatření se týká developmentu, který není životaschopný bez podpory, výše veřejné podpory je omezená, a to i maximální částkou (120 tis. EUR na byt), je vyloučena spekulace s byty.

Rozhodnutí EK SA.102927 – Irsko – Program podpory rezidenčního bydlení ve městech

f. Negativní efekty opatření – opatření může narušit hospodářskou soutěž v oblasti výstavby bytů a s ohledem na přeshraniční aspekt developmentu i obchod mezi státy EU, na druhou stranu se podpora týká aktivit, které vykazují ztrátu a její výše je omezená, přičemž není pravděpodobné, že podporovaní developeři použijí dotaci k financování dalších aktivit aj.

g. Posouzení vyváženosti mezi negativními a pozitivními účinky veřejné podpory – opatření má podle EK více pozitivní účinků na prodej předmětných bytů a udržitelný rozvoj (regionální rozvoj a sociální soudržnost), opatření zpřístupní bydlení širšímu okruhu osob, což běžné tržní vztahy nedokázaly, opatření je navíc limitované, čítá celkově 5 tis. bytů a i když bude mít určitý dopad na hospodářskou soutěž a obchod, tento dopad je omezený.

3. Podmínka transparentnosti – všechny procesy a dokumenty budou veřejně přístupné, veřejná podpora nad 500 tis. bude zveřejněna v systému EK.

Veřejná podpora byla shledána slučitelnou s vnitřním trhem.

Děkuji Vám za pozornost

